

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת חיי שרה

יצחק ורבקה מלמדים אותנו מהו היסוד של הקשר הזוגי!

לשידוך של יצחק ורבקה אפשר לקרוא 'שידוך בעצימת עניים', האם כך טוב להתחתן? מדוע התורה מאריכה כל כך בסיפור זה? ההתבוננות בסיפור השידוך של יצחק ורבקה, מלמדת אותנו מסר חשוב לחיי הנישואין.

פרשת השבוע פרשת חיי שרה, עוסקת בעיקר בשידוך של יצחק אבינו ורבקה אמנו. נראה שהתורה מאוד מעריכה את השידוך המיוחד הזה, ולכן היא מתארת אותו באריכות גדולה ולפרטי פרטים. כעת עלינו לשאול, מה מיוחד כל כך בשידוך של יצחק ורבקה?

להתחתן בהתמסרות גמורה

כאשר נתבונן כיצד נעשה השידוך בין יצחק לרבקה, נגלה דברים רבים מפתיעים ומעניינים. דבר ראשון נשים לב מיהו 'השדכן', להפתעתנו נגלה שהוא לא אחר מאשר אליעזר עבד אברהם. בפשט הפסוקים לא כתוב שהיה זה אליעזר, בפשט הפסוקים כתוב רק עבד אברהם. חז"ל מלמדים אותנו שהיה זה אליעזר, אך נראה שהתורה רצתה להדגיש לנו את היותו עבד ולכן היא קראה לו רק 'עבד אברהם'. העבד שונה מבן חורין באופן מהותי, בעוד בן החורין חופשי לעשות כרצונו, העבד כפוף לאדונו ובעצם הוא באופן תמידי מבטל את רצונו בפני רצון אדונו. כפי שנראה בהמשך, גם בשעת בחירת השידוך אליעזר-העבד מתנהל בצורה כזו שרק רצון ה' מנהל אותו.

אך לפני שנכנס לפרטי ההתנהגות של אליעזר עבד אברהם, נראה שבשידוך זה גם אברהם אבינו בוחר ללכת על הלא ידוע, לבטל את רצונותיו בבחירת כלה לבנו, כך שהוא מוסר את היקר לו מכל – ביד עבדו. התנאי היחיד של אברהם אבינו הוא 'ואם לא תאבה האשה ללכת אחריו ונקית משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה', אברהם אבינו דורש שגם הכלה תלך אחרי אליעזר אל הלא נודע.

כאשר אליעזר מגיע לארם נהריים, הוא לא מתחיל לחפש לברר ולבדוק מי הכלה המיועדת לאדונו, במקום זאת הוא נושא תפילה לה' אלוקי אברהם, תולה את גורל אדונו בתנאי שהנערה תיענה לבקשתו ותאמר 'שתה וגם גמליך אשקה'. בהמשך שוב אנו רואים את ההליכה אל הבלתי נודע, כאשר העבד שם את הצמידים על ידה ואת הנזם על אפה, בלי לדעת אם ההורים שלה רוצים ואם באמת השידוך הגון. מיד לאחר מכן במקום לדבר על ליבה אליעזר עומד ומודה לה' על הנס הגלוי שהוא עושה עמה ורבקה מאוד מתפעלת ממעשהו זה. כאשר רבקה חוזרת לביתה היא מספרת על העבד ואומרת 'כדברים האלה אמר לי העבד', היא מתפעלת מהיותו בטל לגמרי לה' ותלוי בו לגמרי, מודה לו בלי לשים את הדגש עליה ועל תגובתה.

גם כאשר רבקה הולכת אחרי אליעזר, היא הולכת בלי כל שאלה אל הבלתי נודע. כאשר יצחק לוקח אותה לאשה הוא מביאה האוהלה, ורק לאחר מכן ויאהבה, קודם כל הוא נכנס לקשר ורק לאחר מכן באה האהבה.

לאורך על הפרשה כולה אנו רואים שכל הנוגעים בדבר הולכים על הקשר בעיניים עצומות, מתמסרים מאוד לקשר ומתוך ההתמסרות המוחלטת הזו ה' מסדר את העניינים שהשידוך יעלה יפה.

ההתמסרות מולידה את הקשר

כאשר רבקה מחליטה ללכת עם אליעזר אנו רואים פסוק שסותר את עצמו. 'ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ויקח העבד את רבקה וילך', מצד אחד כתוב ותקום רבקה ונערוותיה ותלכנה אחרי האיש, ומצד שני כתוב שאליעזר הוא זה שלוקח את רבקה. רבקה מצידה מרגישה שהיא מתמסרת לקשר, אבל באמת מה שגרם לה להתמסר זה הביטול המוחלט לה' שאליעזר הראה לה. היא מצידה הרגישה שהיא רוצה ללכת על הקשר הזה בכל מקרה, אבל באמת ההתמסרות המוחלטת של אליעזר להשגחת ה' היא זו שמשכה אותה. אליעזר כל הזמן מתנה את ההצלחה שלו ברצון ה' הוא אומר ללבן ובתואל תנו לי את האשה כי ה' הצליח דרכי ואם לא - אלך על הימין או השמאל. מבחינת אליעזר הכל צריך ללכת חלק כי דווקא אז הוא מרגיש שמה' אשה לאיש. אם משהו לא מסתדר, כנראה זה לא השידוך המתאים. רבקה רואה את התנהלותו של אליעזר, וכך הוא מושך אותה ללכת אחריו.

את הרצון של אליעזר שכל צעד בדרכו יהיה מלווה בהשגחת ה', ניתן להסביר בשתי צורות. אפשר לומר שכאשר האדם הולך להתחתן הוא מרגיש שהוא נכנס למשהו שגדול עליו, הוא צריך כח כדי לבחור, וכאשר הוא מרגיש שהכל בהשגחה ה' נותן לו את הכח הנדרש. אך אפשר לצייר זאת קצת שונה, בדרך כלל כדי שהאדם יתמסר למשהו הוא צריך סיבה טובה, רק לה' האדם מתמסר בלי כל סיבה.

כאשר אני מרגיש שאת השידוך ה' עשה, זה נותן לי את המסגרת ואת היכולת להתמסר כולי לקשר. אליעזר רוצה שיצחק ורבקה ילכו על הקשר עד הסוף, לכן הוא מתפלל שה' יראה שמה' אשה לאיש כך שבני הזוג יוכלו ללכת על הקשר בכל הכוח. **ההשגחה שיש בקשר נותנת את הכח לבחור, אך מעבר לזה היא מאפשרת את ההתמסרות המוחלטת לבן הזוג.**

אין ארור מדבק בברוך

חז"ל אומרים שכאשר אברהם שלח את אליעזר, אליעזר ביקש מאברהם שיצחק ישא את ביתו של אליעזר. אברהם לא הסכים בטענה ש'בני ברוך ואתה ארור (זרע כנען) ואין ארור מדבק בברוך'. לפי מה שנכתב לעיל ראינו שגם אברה יצחק ורבקה וגם אליעזר מהמרים על הקב"ה. כולם הולכים על הקשר מתוך התמסרות גמורה בלי לדעת מה מצפה להם. כולם החליטו מראש שהשידוך הזה הוא השידוך המוצלח וכך השידוך יוצא לאור. אם כך, במה שונה אליעזר מהאבות? מדוע אין בתו של אליעזר יכולה להתחתן עם יצחק?

כפי שנכתב ההבדל בין עבד לבין בן חורין הוא האם רצונותיו שלו נוכחים או שאינם נוכחים. העבד מבטל את רצונו לגמרי לכן מבחינתו העיקר הוא ההתמסרות המוחלטת לאדונו. כך גם אצל עבד אברהם ששמו לא מוזכר בפרשה, מבחינתו העיקר הוא ביטול הרצון. ממילא העבד נקרא ארור, תמיד נשאר אצלו איזה טעם מר בפה, לפיו האדם לא יכול להתענג מההתמסרות שלו לה'. אצל האבות הקדושים ההתמסרות בטלה בתוך התענוג מהקשר, הקשר עם ה' כל כך משמח אותם כך שכאשר הם מתמסרים לה' ולהנהגתו הם מתלהבים מאוד ממה שה' מזמן להם, וההתמסרות של האדם נמצאת בתוך המתיקות שיש לו מהדבקות בה'. אברהם רוצה שהרצון של האדם יהיה נוכח, כך הוא יראה וירגיש שיש הרבה תענוג בהתמסרות שלו לה'.

יצחק ורבקה יעקב ורחל

בעוד אצל יצחק ורבקה הקשר נבנה מתוך התמסרות ובלי כל תקלות, אצל יעקב אבינו נראה שהעסק עובד אחרת. יצחק אבינו קודם מתחתן, ורק לאחר מכן מכיר את אשתו ואוהב אותה. יעקב אבינו קודם כל נמצא זמן רב בבית לבן, הוא מכיר היטב את רחל והוא מתאמץ מאוד כדי לקחת אותה לאישה.

שני סוגי השידוכים של יצחק ושל יעקב, מצביעים על שני רבדים שונים המרכיבים את הקשר הזוגי. ישנו את הרובד שהשידוך של יצחק ורבקה מבטא, הוא הרובד בו אנו הולכים על הקשר בעיניים עצומות ומתמסרים אליו לגמרי, מכח התמסרות ודאית זו הקשר נבנה.

רובד זה הוא הבסיס של הקשר, כאשר יש לנו את הרובד הזה בצורה בריאה יש לנו את הכח לבנות קשר בריא וטוב. הקשר של יעקב אבינו מבטא את הרובד שבא על גבי הרובד של יצחק אבינו, הרובד בו אנו צריכים לעבוד ולהתאמץ הרבה כדי שהקשר יעלה יפה. צריך לטרוח, לדון, ליישב את ההדורים, לפרנס ולגדל ילדים, כדי שהחיים יתנהלו כמו שצריך.

בפרשתנו התורה מאריכה מאוד בסיפור של השידוך של יצחק ורבקה, כך היא מלמדת אותנו שהבסיס של הקשר צריך להיות בסיס של התמסרות. פעמים רבות דווקא לפני הנישואין ובתחילתם מרגישים חזק יותר את החלק של ההתמסרות; אנו הולכים על הקשר מאוד חזק וזה מה שמחזיק אותנו. אחרי החתונה כאשר מגיעים הילדים וסתם טרדות החיים, החלק של יעקב אבינו בו אנו צריכים להתאמץ, נהיה נוכח יותר. ככל שנצליח להנכיח בזמני השיגרה והעומס את החלק העמוק יותר בו אנו הולכים על הקשר בלי פשרות ומתמסרים לגמרי לקשר בינינו, כך יהיה לנו יותר כח לעמול על הקשר ולבנות אותו כמו שצריך. ככל שנרגיש יותר שמה' אשה לאיש, שהוא סיבב את השידוך בין איש לאשתו, כך יהיה לנו יותר כח להתמסר לקשר וממילא גם לקבל ממנו כח.

שבת שלום!

בית המדרש עוד יוסף חי

